

Motion till riksdagen

1985/86:N451

Alf Svensson (c)

Storskalig etanolproduktion

Eftersom Sverige är mycket drivmedelsberoende förefaller det givetvis tilltalande att framställa etanol av brödsädsöverskott. En närmare granskning visar dock att en storskalig etanolframställning på brödsäd är svår att försvara. Vinnare blir "konstgödsel"- och bekämpningsmedelsindustrin och dess försäljningsorganisationer medan lantbrukarna, skattebetalarna, konsumenterna förlorar.

Det är ett moraliskt dilemma att förvandla mycket livsmedel till litet drivmedel när miljoner människor svälter. Vårt normala brödsädsöverskott, en miljon ton, motsvarar fyra miljoner människors totala behov av föda ett helt år. Medan förbrukningen av olja drastiskt har minskat inom bostadssektorn det senaste decenniet har utvecklingen närmast varit den motsatta inom transportsektorn. Med en lika målmedveten besparingspolitik som utarbetats för uppvärmning av bostäder torde det vara en realistisk målsättning att spara de 5–6 % bränsle som brödsädsöverskottet maximalt ger i form av etanol.

Svenska röda korsets generalsekreterare har nyligen påtalat att behovet av nya massiva hjälpinsatser i form av spannmål till Etiopien kommer att behövas redan under första halvåret 1986.

Det finns skäl att ifrågasätta om etanolproduktion baserad på brödsäd i praktiken ger något nettoenergitillskott. Flera utredningar, exempelvis Jordbrukstekniska institutets meddelande 387, visar att om hänsyn tas till alla energiinsatser för odling och transport av vete samt erforderlig processenergi för etanolproduktion och torkning av danken så går det åt lika mycket energi som man får ut i form av etanol och biprodukter. Energiinsatserna för tillverkning av konstgödselkväve och övrigt behov i odlingen och transporter är i huvudsak olje- eller naturgasbaserade. Väljs dessutom alternativet olja för den mycket energikrävande etanolframställningen innebär det att man, enkelt uttryckt, tar en liter olja och av den gör en liter olja.

I vissa beräkningar förekommer det att man räknar fram siffror på energiutbytet genom att täcka energibehovet i etanolfabrikerna genom att elda med avfallsprodukter såsom halm och sedan nollställa den energiinsatsen. Detta avfall kan annars utnyttjas i andra värmeanläggningar såsom gårds- och fjärrvärmeanläggningar.

Med större värmeuppsamling i etanolfabriken kan förhoppningsvis väsentliga förbättringar åstadkommas. Däremot finns det skäl till att sätta frågetecken för hur energiinnehållet i biprodukten foder skall värderas. Inhemskt foder kan och bör produceras på enklare sätt. Se nedan.

Vid etanolproduktion producerad på brödsäd beräknas ca 40 % av intäkterna komma från biprodukten foder. En storskalig satsning på etanolframställning ur brödsäd innebär att stora mängder foder med hög proteinhalt kommer att produceras. För arbetsexpansiva djurfabriker utan tillgång till en minimal eller önskvärd åkerareal i relation till djurantalet är det givetvis intressant att slippa basera sin existens på osäker import av foder.

Vår nuvarande import av proteinfoder kan och bör tillgodoses genom utökad odling av ärtor, bönor, lupiner, klöver, lusern och andra på kväve självförsörjande växter. En under fredstid utvecklad och utökad odling av dessa växter skulle i mycket hög grad förbättra vår livsmedelsberedskap. Detta därför att "konstgödsel"-kvävetillverkningen tar lika mycket energi som lantbrukets totala behov av diesel- och eldningsolja. Uppräknade växters relativt höga innehåll av den livsviktiga aminosyran luzin bör särskilt beaktas i beredskapsläge.

Brödsäd återkommer redan nu så ofta i många odlingar att växtföljdsproblem är vanliga. Storskalig etanolproduktion med brödsäd som råvara stimulerar till ökad odling. Behovet av "konstgödsel" och kemiska bekämpningsmedel kommer att öka.

Brödsädsöverskottet är frampressat med "konstgödsel" och kemiska bekämpningsmedel. Den yttersta orsaken är en oacceptabel jordbrukspolitik under flera decennier, som dessutom drivit fram flyttlasspolitiken och avfolkningen av landsbygden. Den möjlighet till alltför höga gödselgivor som "konstgödsel"-användningen medgett har medfört växtnärläcksage till sjöar i tidigare icke möjlig omfattning. Risken med de kemiska bekämpningsmedlen går inte att komma ifrån. Risken är att svenskt lantbruk via storskalig etanolproduktion baserad på brödsäd försenar en långsiktigt positiv utveckling av näringen som blir alltmer efterfrågad av kvalitetsmedvetna konsumenter.

Beredskapen förbättras endast marginellt. Då gränserna spärras blir det inga livsmedel över att producera etanol av därför att tillförseln av olja, "konstgödsel", kemiska bekämpningsmedel och importerade livsmedel måste förväntas minska drastiskt.

De i vårt land numera livsviktiga fordonen, exempelvis traktorer, skördetröskor, lastbilar och bussar, har dieselmotorer. Kostnaden för att köra dessa på etanol är relativt stor. Väljs alternativet att tillsätta tändvillighetsförbättrande medel och smörjmedel i etanolen så att en vanlig dieselmotor utan modifiering kan köras på blandningen innebär det, förutom att kostnaden för tändförbättringsmedlet är hög, risk för miljöbelastning. Väljs alternativet tvåbränslesystem krävs 10—20 % dieselolja via det konventionella insprutningssystemet samt tämligen dyrbart inmatningssystem för etanolen. Risken för driftsstörningar och kostnaden för underhåll kommer att öka. Modifieringarna tar tid. Diesel med tändstiftssystem och körning på bara etanol innebär hög tillverkningskostnad men förhoppningsvis hygglig driftsekonomi om hänsyn tas till den minskade miljöbelastningen. Byte från diesel till förgasarmotor för ren etanoldrift i exempelvis tätortsbussar bör, i större skala, ge lägsta tillverkningskostnaden men dålig bränsleekonomi. Miljöbelastningen minskar.

Dagsaktuell kunskap visar att oljeväxtolja är en ur flera synpunkter väsentligt bättre ersättare för dieselolja. Se separat motion i detta ärende. Brödsädsöverskottet räcker bara till att i fredstid ersätta 5 % av bensinen med etanol.

5 % etanolinblandning kan inte utan andra åtgärder helt ersätta blyet i bensin. Detta framgår bl. a. av statens energiverks dnr 139-507/84 Övergång till blyfri bensin. Biprodukterna kolsyra och stärkelse kan, om de behövs, erhållas på annat sätt. Dessutom passar inte etanol in i den uppbyggda hanterings- och distributionskedjan för drivmedel.

Etanol har låg energitäthet och är ett dyrt drivmedel. Av det som anförts framgår att etanol som drivmedel innebär många nackdelar. Då arbetet på att utveckla inhemska och miljövänliga drivmedel är synnerligen angeläget och etanol kan bli ett tillskott innebär inte kds kritiska granskning av storskalig etanolproduktion baserad på brödsäd något nej till fortsatt samhällsstöd för utvecklingsarbetet under förutsättning att lämpliga råvaror väljs.

Mycket talar för att oljeväxtolja kan bli ett intressant alternativ både för den enskilde lantbrukaren och för folkhushållet. Ett hektar raps kan ge en kubikmeter olja samt rapsfrömjöl till foder eller gödsel. Framställningsprocessen är enkel. Oljepressar för gårdsbruk finns. Oljevaxter är dessutom värdefulla omväxlingsgrödor till brödsädsproduktion. Kostnaden exkl. drivmedelsskatt är för närvarande ca 27—38 öre/kWh för mineralolja, 50—60 öre för oljeväxtolja och 75—90 öre för metanol ur brödsäd. Om etanolen skall användas för dieselmotorer stiger kostnaden väsentligt på grund av att det blir nödvändigt att tillsätta tändvillighetsförbättrande medel. Om å andra sidan etanol används för låginblandning i bensin förbättras energiutbytet så att kostnaden för etanolen sjunker till i nivå med oljeväxtoljans pris per kWh, men den kan då inte användas som dieselbränsle.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om storskalig etanolproduktion.

Stockholm den 27 januari 1986

Alf Svensson (c)